

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มีหลักการที่สำคัญคือ เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม และกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย หรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน นโยบายของกองทุนหมู่บ้านสร้างโอกาสให้ประชาชน ชุมชนสร้างแหล่งเงินทุนของตนเอง สร้างรูปแบบการทำงานแบบบูรณาการระหว่างภาคการเมือง ข้าราชการ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชน เป็นแนวทางและเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยยึดหลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรัฐบาลสนับสนุนศักยภาพและขีดความสามารถให้แก่ภาคประชาชน ในปี 2553 มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 79,255 กองทุน แยกเป็นกองทุนหมู่บ้าน 74,989 กองทุน กองทุนชุมชนเมือง 3,528 กองทุน และกองทุนชุมชนทหาร 738 กองทุน มีจำนวนเงินทุนที่สมาชิกบริหารจัดการกันเอง ประมาณ 8 หมื่นล้านบาท (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2553 : ออนไลน์)

การดำเนินนโยบายกองทุนหมู่บ้านในภาคเหนือถือว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง และเป็นนโยบายที่ดีที่ช่วยให้ประชาชน มีโอกาสขยายการลงทุน เสริมสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ รวมทั้งยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินทุน ได้ง่ายขึ้น และยังช่วยลดปัญหาหนี้ในระบบอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในหลายพื้นที่พบว่า ยังมีปัญหาในการดำเนินงานอยู่ สมควรให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามา มีบทบาทในการให้ความรู้แก่คณะกรรมการ เช่น ด้านการบัญชีและด้านกฎหมาย (ศิริพร ศิริปัญญาวัฒน์ และสาคร ศรีสวัสดิ์ , 2550) ผู้จัดทำบัญชีมิได้มีพื้นฐานความรู้ด้านบัญชีโดยตรง มีปัญหาจริงเกี่ยวกับสมุดบัญชีและเอกสารที่ใช้ในการบันทึกบัญชีและยังขาดความเข้าใจในการ

บันทึกราชการให้ถูกต้อง เนื่องจากการอบรมในเบื้องต้นมีระยะเวลาจำกัด ผู้เข้ารับการอบรมไม่เข้าใจศัพท์ทางการบัญชี นอกจากนี้การทำบัญชีตามคู่มือทำบัญชีและรายงานมีค่าใช้จ่ายสูง ไม่สะดวกในการจัดเก็บ (บุศรา คงศักดิ์, 2546) ซึ่งปัญหาที่กล่าวมานี้อาจนำไปสู่ข้อมูลทางการเงินที่ผิดพลาด และความล้มเหลวของกองทุนฯ ในที่สุด

กองทุนหมู่บ้านศรีพันต้นเป็นหนึ่งในกองทุนหมู่บ้านในภาคเหนือ ตั้งอยู่ที่ชุมชนบ้านศรีพันต้น ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน กองทุนฯ ได้รับเงินทุนจากรัฐบาลเพื่อนำมาบริหารจัดการจำนวนหนึ่งล้านบาท ในปีแรกที่ก่อตั้งกองทุนฯ ในปัจจุบันจำนวนเงินที่กองทุนหมู่บ้านศรีพันต้นได้มีการบริหารจัดการมีจำนวนหนึ่งล้านบาท และกองทุนหมู่บ้านศรีพันต้นมีการบริหารจัดการที่ดี แบบ AAA เป็นการบริหารจัดการกองทุนฯ ที่ดีเยี่ยม ซึ่งตรงกันข้ามกับทางบัญชี ไม่ว่าจะเป็นการบันทึกบัญชี การจัดทำงบการเงิน ตลอดจนตำแหน่งของบุคลากรที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยมีบุคคลตำแหน่งเป็นเหรียญกษาปณ์ในคณะกรรมการกองทุนฯ เพียงคนเดียวเป็นผู้ทำหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการของการควบคุมภายในที่ดี นอกจากนี้กองทุนฯ ไม่ได้มีการจัดทำรายงานทางการเงินเองแต่ใช้บริการของสำนักงานบัญชีภาคเอกชนในการจัดทำรายงานทางการเงิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพรวมในระยะยาวเรื่องการบริหารจัดการทางการเงินและระบบบัญชีอาจจะก่อให้เกิดปัญหาทางด้านความเสี่ยงเนื่องจากไม่มีการควบคุมที่ดีมีช่องโหว่ให้เกิดการทุจริตได้ตลอดจนงบการเงินอาจจะไม่ได้รับความน่าเชื่อถือ (บุญยงค์ สวนกัน, 2553)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการปรับปรุงการควบคุมภายในของระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านศรีพันต้น ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน เพื่อนำผลการศึกษาเสนอแนะแก่คณะกรรมการกองทุนฯ และใช้เป็นแนวทางการควบคุมภายในของระบบบัญชีแก่กองทุนหมู่บ้านอื่น ๆ ที่มีรูปแบบและขนาดใกล้เคียงกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงการควบคุมภายในของระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านของชุมชนบ้านศรีพันต้น ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบแนวทางการปรับปรุงการควบคุมภายในของระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านศรีพันต้น ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน

2. สามารถนำผลการศึกษาเป็นข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านศรีพันต้น ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน

3. สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการควบคุมภายในของระบบบัญชีของกองทุนหมู่บ้านอื่นที่มีรูปแบบและขนาดใกล้เคียงกัน

1.4 นิยามศัพท์

แนวทางการปรับปรุง หมายถึง วิธีปฏิบัติที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขให้เรียบร้อย หรือดียิ่งขึ้น

การควบคุมภายในด้านระบบบัญชี หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการทำงานที่เป็นแผนงานขององค์กรในการออกแบบวิธีการปฏิบัติงานและการรวบรวมวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะป้องกันและรักษาทรัพย์สินของกิจการ รวมทั้งการบันทึกบัญชีในระบบข้อมูลทางบัญชีให้มีความถูกต้องและสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นและเข้าสู่ระบบการบันทึกบัญชีในบัญชีประเภทต่างๆ ตลอดจนงบการเงินของกิจการด้วย (สุขุม โปธิสวัสดิ์, 2551: 134-135)

กองทุนหมู่บ้านศรีพันต้น หมายถึง กองทุนของชุมชนศรีพันต้นเป็นกองทุนหมู่บ้านตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดเป็นหมู่บ้าน ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2547 ตั้งอยู่ที่ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน